

UPPSALA
UNIVERSITET

Juridiska fakultetsnämnden

Box 256
SE-751 05 Uppsala

REMISSYTTRANDE

1 (5)

2026-08-27

JURFAK 2026/39

Arbetsmarknadsdepartementet

**Betänkandet Tolkavgift och förbud mot barntolkning (SOU
2026:23)
(A2026/00510)**

Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet har genom remiss anmodats att yttra sig i rubricerat ärende. Fakultetsnämnden får härmed lämna följande synpunkter.

I remissvaret behandlas först utredningens förslag om tolkavgift och därefter utredningens förslag om förbud mot att använda barn som tolk.

Förslaget om tolkavgift

Sammanfattningsvis avstyrker Juridiska fakultetsnämnden utredningens förslag om införande av en tolkavgift.

Övergripande synpunkter

Juridiska fakultetsnämnden konstaterar att utredningens uppdrag har varit att lämna förslag om hur en tolkavgift bör utformas. Enligt direktiven till utredningen är syftet med införandet av en tolkavgift att genomföra det integrationspolitiska målet om att kunskaper i svenska språket är prioriterade för möjligheterna att integreras i samhället. Vidare anges i direktiven att rätten till offentligt finansierad tolk ska begränsas för att öka drivkrafterna att lära sig svenska. Utredningen har inte haft i uppgift att utreda om en tolkavgift faktiskt ökar drivkrafterna att lära sig svenska. I avsaknad av en sådan analys kan det ifrågasättas om den föreslagna regleringen är ändamålsenlig för att uppnå syftet med den föreslagna lagen.

Utredningens begränsade uppdrag i denna del har också inneburit att någon samlad avvägning mellan det integrationspolitiska syftet och centrala förvaltningsrättsliga intressen, såsom rättssäkerhet och effektivitet, inte har genomförts. Dessa intressen, som kommer till uttryck i en rad bestämmelser i förvaltningslagen (2017:900), handlar bland annat om att enskilda ska kunna ta till vara sin rätt och att myndigheter ska kunna genomföra sitt arbete på ett effektivt och rättssäkert sätt. Fakultetsnämnden bedömer sammantaget att konsekvenserna för enskildas möjligheter att ta till vara sin rätt samt för

myndigheternas förutsättningar att fullgöra sina uppgifter på ett effektivt och rättssäkert sätt inte har utretts i tillräcklig utsträckning.

Utredningen har inte heller analyserat hur förslaget förhåller sig till gällande diskrimineringsförbud i svensk grundlag. Enligt 1 kap. 2 § femte stycket regeringsformen ska det allmänna motverka diskriminering av människor på grund av bland annat hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung samt språklig eller religiös tillhörighet. Vidare framgår av 2 kap. 12 § regeringsformen att en lag eller annan föreskrift inte får innebära att någon missgynnas därför att han eller hon tillhör en minoritet med hänsyn till bland annat etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande. Fakultetsnämnden bedömer att förslagets förenlighet med 1 kap. 2 § femte stycket och 2 kap. 12 § regeringsformen inte har utretts i tillräcklig utsträckning.

Mot denna bakgrund bedömer Juridiska fakultetsnämnden att utredningen inte presenterar ett tillräckligt underlag för att bedöma förslagets konsekvenser för rättssäkerheten, myndigheternas verksamhet eller skyddet mot diskriminering. Det kan därför inte uteslutas att den föreslagna regleringen försvårar enskildas möjligheter att ta till vara sin rätt och myndigheternas förutsättningar att fullfölja sina uppdrag eller utgör otillåten diskriminering. Juridiska fakultetsnämnden avstyrker därför förslaget.

I det följande ges detaljerade synpunkter på delar av förslagen.

Tolkavgift ska tas ut en gång per ärende

Enligt betänkandets förslag ska tolkavgift tas ut endast vid ärendehandläggning. Avgift ska vidare tas ut endast en gång per ärende. I de flesta fall torde den avvägning som utredningen gjort i denna del vara rimlig. Det går dock inte att utesluta att enskilda hos vissa myndigheter och i vissa ärendetyper kommer att behöva betala många tolkavgifter till följd av att den enskilde har flera parallella eller återkommande ärenden. I betänkandet saknas också ställningstaganden om hur tolkavgift ska tas ut i ärenden där flera myndigheter är inblandade. Dessa frågor bör utredas vidare för att undvika de negativa konsekvenser som allt för höga tolkavgifter (som utredningen lyfter i betänkandet) innebär.

Att en tolkavgift ska tas ut en gång per ärende väcker också förvaltningsrättsliga frågor om vad ett ärende är, när ett ärende har inletts (anhängiggjorts) och när ett ärende avslutats samt gränsdragningen mellan ärendehandläggning och faktiskt handlande. Fakultetsnämnden har inga invändningar mot de resonemang som förs i denna del av betänkandet, men vill erinra om att det i praktiken inte alltid är självklart hur dessa gränsdragningar ska göras. För det fall

förslaget genomförs kan det krävas ytterligare analys hos respektive myndighet för att ta fram rutiner för att lagstiftningen ska tillämpas på det sätt som avses. Det går enligt Fakultetsnämndens mening inte heller att utesluta att det krävs ytterligare föreskrifter som tydliggör hur tolkavgiften ska tas ut hos vissa myndigheter.

Undantag från tolkavgift i ärenden som direkt rör barn

Utredningen föreslår att tolkavgift inte ska tas ut för ärenden som direkt rör barn. Fakultetsnämnden delar utredningens bedömning att det är angeläget att undanta ärenden som rör barn från tolkavgift. Uttrycket ”direkt rör barn” förekommer emellertid inte i annan lagstiftning. Enligt betänkandet avses i första hand ärenden där barnet är föremål för ärendet. Betänkandet innehåller visserligen ett antal exempel på ärenden som ska anses direkt röra barn, men det är trots dessa exempel enligt Fakultetsnämnden oklart hur avgränsningen är avsedd att göras i praktiken. Förslaget är därmed otydligt i denna del, vilket riskerar att leda till varierande tillämpning mellan myndigheter och därmed minska förutsebarheten för enskilda. Om förslaget genomförs bör det övervägas om lagtexten i denna del kan förtydligas.

Ekonomiskt bistånd för tolkavgifter

I betänkandets avsnitt 9.8 redogör utredningen för sina överväganden avseende förslaget att göra undantag från tolkavgift i socialtjänstens verksamhet. I avsnitt 9.8.4 i betänkandet diskuteras varför det vore orimligt att ta ut en avgift i ärenden om ekonomiskt bistånd. Resonemanget aktualiserar emellertid frågan om en tolkavgift som uppkommer i kontakter med andra myndigheter kan eller bör omfattas av rätten till ekonomiskt bistånd. I likhet med utredningen (s. 242) konstaterar Fakultetsnämnden att personer som uppbär ekonomiskt bistånd inte kan antas ha råd med utgifter utöver sådana som biståndet har beräknats utifrån. Mot denna bakgrund vore det rimligt att en tolkavgift som uppkommer vid kontakter med andra myndigheter bör kunna betraktas som en sådan kostnad för livsföringen i övrigt som ekonomiskt bistånd kan lämnas för. Idag framgår exempel på kostnader som bistånd lämnas för i Socialstyrelsens allmänna råd om ekonomiskt bistånd (SOSFS 2013:1). Om förslaget om tolkavgift genomförs föreslår Fakultetsnämnden att regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att se över de allmänna råden.

Förslaget om bemyndigande till regeringen att meddela föreskrifter samt förslaget till förordning om tolkavgift

I betänkandet föreslås ett bemyndigande i lag som ger regeringen möjlighet att meddela föreskrifter om tolkavgiftens storlek samt förutsättningarna för när personer med funktionsnedsättning kan beviljas undantag från skyldigheten att betala tolkavgift. Därtill föreslås en

förordning där såväl tolkavgiftens storlek som i vilka fall en enskild ska beviljas undantag från att betala tolkavgift till följd av funktionsnedsättning regleras.

Att storleken på en offentlighetsavgift regleras i förordning förekommer frekvent inom förvaltningsrätten och Fakultetsnämnden har ingen invändning i denna del. Om förslaget genomförs bör det enligt Fakultetsnämnden dock övervägas om det i bestämmelsen om bemyndigande i den föreslagna lagen om tolkavgift ska regleras vilka hänsyn regeringen ska ta vid bestämmandet av tolkavgiftens storlek. I det remitterade betänkandet framgår de resonemang som ligger bakom utredningens föreslagna nivå på tolkavgift och delar av detta resonemang skulle med fördel kunna föras in i den föreslagna lagen för att tydliggöra hur tolkavgiftens storlek ska bestämmas av regeringen.

Avseende den föreslagna bestämmelsen om undantag från att betala tolkavgift till följd av funktionsnedsättning saknas i betänkandet resonemang om skälen till att reglera detta i förordning i stället för i lag. Även om normgivningsreglerna i regeringsformen möjliggör för riksdagen att bemyndiga regeringen att meddela dylika föreskrifter väcker detta ställningstagande ändå frågor. Att i stället reglera detta i lag skulle ha flera fördelar, främst genom att göra det tydligare för såväl rättstillämpare som enskilda om vad som gäller. Därtill kan förarbeten såsom propositioner vara behjälpliga för att tolka lagstiftning, till skillnad från förordningar som vanligtvis saknar förarbeten i motsvarande mån. Fakultetsnämnden föreslår därför att bestämmelsen som återfinns i 4 § i förslaget till förordning om tolkavgift i stället ska placeras i den föreslagna lagen om tolkavgift.

Tolkavgift i ärenden enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

I betänkandet föreslås en rad ärendetyper där tolkavgift inte ska tas ut. Bland annat föreslås att tolkavgift inte ska tas ut i ärenden som rör socialtjänst enligt socialtjänstlagen (2025:400). I betänkandet saknas resonemang om tolkavgift i ärenden enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Verksamhet enligt LSS ingår inte i definitionen av socialtjänst enligt socialtjänstlagen i 1 kap. 2 § socialtjänstlagen. I många fall är det dock samma kommunala myndighet som handlägger ärenden enligt såväl socialtjänstlagen som LSS och det är inte ovanligt att enskilda i behov av stöd beviljas insatser enligt både socialtjänstlagen och LSS. Den enskilde behöver inte heller på förhand bestämma enligt vilken lag denne söker stöd utan den kommunala myndigheten som handlägger en ansökan prövar i första hand ansökan i förhållande till den lag som är mest fördelaktig för den enskilde.¹

¹ Se exempelvis HFD 2013 ref. 45.

Fakultetsnämnden föreslår därför att även ärenden som rör LSS undantas på motsvarande sätt som ärenden som rör socialtjänst.

Förslaget om förbud mot att använda barn som tolk

Juridiska fakultetsnämnden tillstyrker förslaget om lag om förbud mot att använda barn som tolk som sammanfattningsvis är ett angeläget steg i genomförandet av barns rättigheter enligt barnkonventionen.

Fakultetsnämnden har dock vissa synpunkter på formuleringen av lagförslaget.

Av lagförslaget framgår ett generellt förbud mot att använda barn som tolk samt undantag från förbudet när det är fråga om nöd eller om tolkningen rör uppgifter av enbart administrativ karaktär.

Vad gäller undantaget för uppgifter av enbart administrativ karaktär delar Fakultetsnämnden utredningens bedömning om att det är av stor vikt att undantaget formuleras på ett sätt som är enkelt att tillämpa och är så pass tydligt att det minimerar risken för att barn får tolka uppgifter när det är olämpligt. Den valda formuleringen är dock inte så tydlig som utredningen har eftersträvat. Även om ett antal exempel på uppgifter av "enbart administrativ karaktär" ges i betänkandet kommer det högst troligen uppstå situationer där det är svårt att, åtminstone på förhand eller vid sittande möte, avgöra om det under ett samtal kommer att förmedlas uppgifter som faller utanför vad som är av enbart administrativ karaktär. Sådana tillämpningssvårigheter är omöjliga att helt undvika. Av betänkandet framgår att syftet med bestämmelsen är att undvika att barn tolkar uppgifter som är olämpliga. Juridiska fakultetsnämnden bedömer att bestämmelsen skulle bli tydligare om detta syfte skrevs in i lagen och föreslår därför att lagförslaget kompletteras med en skrivning om syftet med undantaget. Motsvarande reglering i norsk rätt som utredningen studerat kan fungera som förebild.

Förslag till yttrande i detta ärende har upprättats av universitetslektor Tim Holappa. Yttrandet har på delegation avgivits av fakultetens dekan, professor Carl Fredrik Bergström.

Carl Fredrik Bergström